

3 skyrius. Tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo įrankiai

Rekomenduojama trukmė: 6 valandos

Aprašas: šiame skyriuje besimokantieji supažindinami su tarpkultūrinės kompetencijos vertinimu ir jo teorijomis, vėliau – vertinimo įrankių rūšimis ir, galiausia, pristatomi keli įrankiai tarpkultūrinei kompetencijai vertinti.

Metodai: kiekvienai temai rekomenduojama naudoti įvairius metodus ir priemones. Pradėkite nuo apšilimui skirtos užduoties (citasos ar klausimai diskusijai), padėsiančios pristatyti temos kontekstą ir patikrinti jau turimas besimokančiųjų žinias apie tą konkrečią temą. Pagrindinis turinys pateikiamas tekstu, diagramomis ir iliustracijomis. Rekomenduojame klausimus pagrindinio turinio dalių supratimui įtvirtinti ir refleksijai. Toliau pateikiami ir klausimai diskusijai. Kiekvienos temos pabaigoje yra nuorodų į papildomą medžiagą, šaltinius, vaizdo įrašus. Jie galėtų būti naudojami atsižvelgiant į suaugusiųjų švietėjų poreikius. Pateikti išteklių yra tik rekomendacija. Andragogai raginami papildyti šią medžiagą savais šaltiniais ir papildoma informacija.

Skyriaus pabaigoje besimokantieji gali atsakyti į įsivertinimui skirtus klausimus, kad apmąstytų pažangą ir geriau suprastų dalyko medžiagą.

Tarpkultūrinės kompetencijos vertinimas: prielaidos ir įrankių rūšys

▣ Apšilimas

Perskaitykite šias citatas apie kultūrą ir pagalvokite, ką jos reiškia. Ar sutinkate su kuria nors jų?

„Norėdami įvertinti žmonių minčių kokybę, neklausykite jų žodžių, stebėkite veiksmus.“ – Amit Kalantri

„Be tinkamo savęs vertinimo nesėkmė yra neišvengiama.“ – John Wooden

▣ Mokomės

Tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo prielaidos

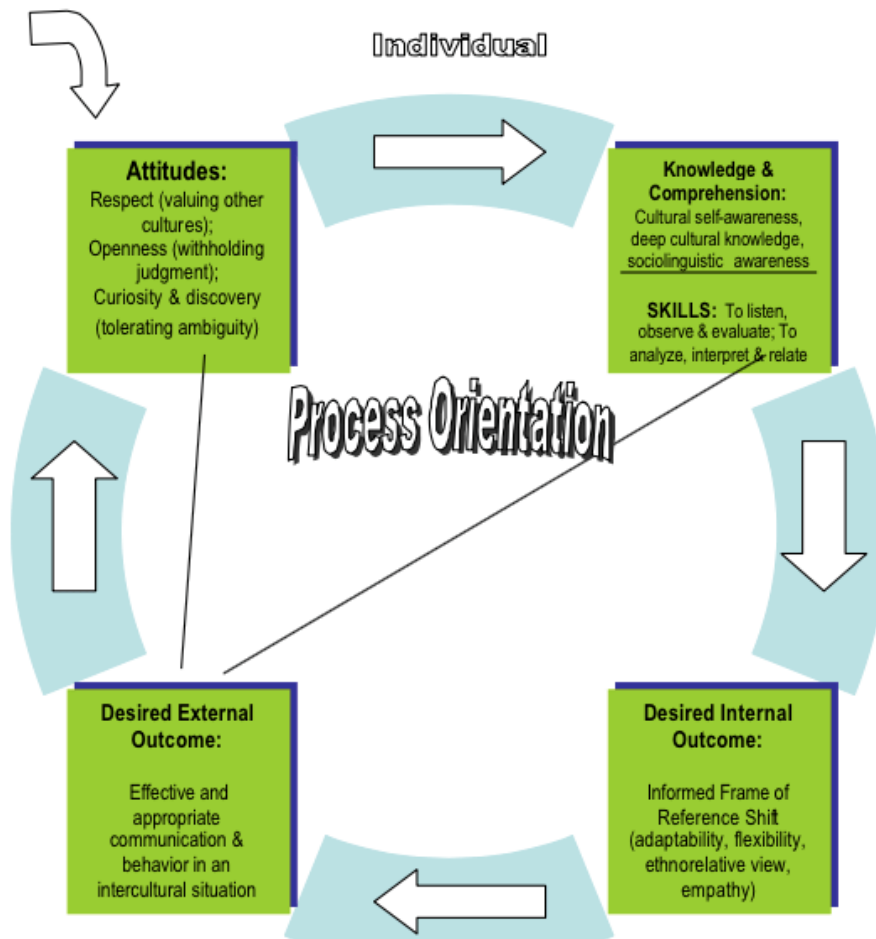
Nė vienas mokymo kursas nėra baigtas be galimybės įvertinti besimokančiųjų įgytas žinias ir įgūdžius bei pasiektus mokymo(si) rezultatus. Tarpkultūrinė kompetencija niekuo nesiskiria. Tačiau vertinimas turi atspindėti sudėtingą šios kompetencijos ugdymo procesą. Anot Deardorff, vertinant tarpkultūrinę kompetenciją, reikia pasitelkti daugialypį požiūrį, nes nėra vienos priemonės, kuri tinkamai įvertintų tarpkultūrinį mokymąsi.

Deardorff pateikia penkias svarbias pasekmes vertinant tarpkultūrinę kompetenciją:

1. Tarpkultūrinė kompetencija turi būti apibrėžta. Norint ką nors įvertinti, pirmiausia reikia tą dalyką apibrėžti, t. y. išsiaiškinti, kas vertinama. Apskritai, tarpkultūrinė kompetencija yra susijusi su elgesiu ir bendravimu, kuris yra **veiksmingas** ir **tinkamas** tarpkultūriniame kontekste. Be to, tarpkultūrinės kompetencijos apibrėžtys skiriasi, todėl reikia klausti ne tik to, kas vertinama, bet ir pagal ką.
2. Remiantis tyrimais, tarpkultūrinė kompetencija gali būti įvertinta, tačiau tarp daugiau nei 100 esamų įrankių dauguma yra skirti įsivertinimui. Tai reiškia, kad matuojama tik iš dalies. Trūkstama dalis dažnai

yra elgesio ir bendravimo **tinkamumas**, kurį galima išmatuoti tik per kitų žmonių perspektyvą. Tai gali padaryti kiti žmonės, kurie atsakytų į klausimus po realios situacijos stebėjimo.

3. Kitas tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo trūkumas yra tas, kad užuot sutelkę dėmesį į **procesą**, kuris apima tai, kaip žmogus prieina prie kitų, mąsto tarpkultūriškai, jie sutelkia dėmesį į **rezultatus**, be to, remiasi tik netiesioginiais įrodymais, dažniausiai apklausos rezultatais, kuriuose pateikiamas nepilnas žmogaus tarpkultūrinės kompetencijos raidos vaizdas. Bet koks geras vertinimo instrumentas turėtų įvertinti ne tik tiesioginius tarpkultūrinio mokymosi įrodymus, bet ir būti sukurtas atsižvelgiant į konkrečius mokymosi tikslus.
4. Todėl vertinant tarpkultūrinę kompetenciją turėtų būti taikomas daug metodų apimantis ir daugialypis požiūris, daugiausia dėmesio skiriant šios kompetencijos ugdymo procesui, o ne galutiniam rezultatui.
5. Pasak Deardorff, nepaprastai svarbu nustatyti, ar besimokantieji gali **mąstyti ir veikti tarpkultūriškai**. Kaip matėme pirmuosiuose dviejuose skyriuose, tarpkultūrinė kompetencija apima daug daugiau nei tik kultūrinės žinias ir faktus, todėl tarpkultūrinės kompetencijos vertinimas turėtų apimti ne tik žodines priemones. Tai reiškia, kad sėkmingos sąveikos įrodymai turėtų būti laikomi pagrindine vertinimo dalimi.

D. K. Deardorff (2006)

Daugiau informacijos:

- [How to Assess Intercultural Competence. Darla K. Deardorff \(8 chapter\) Research Methods in Intercultural Communication – A Practical Guide.](#)

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kodėl tarpkultūrinės kompetencijos vertinimas turėtų prasidėti nuo požiūrio, kaip matyti aukščiau pateiktoje diagramoje?

Tarpkultūrinių kompetencijų vertinimo įrankių kategorijos

Pažvelkime į skirtingas tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo įrankių kategorijas. Kiekviena šių tipų pora rodo skirtingą skirstymo į kategorijas būdą, ir kiekvienas tipas turi kitokią paskirtį.

- *Formuojamasis vertinimas* apima įvairius mokytojų pasitelkiamus metodus, kad įvertintų besimokančiuosius: supratimą, mokymosi poreikius ir akademinę pažangą per pamoką, išėjus mokymosi medžiagos skyrių ar baigus kursą. Surinkta informacija naudojama mokinių mokymuisi gerinti.
- *Apibendrinamasis vertinimas* tai kurso ar programos pabaigoje gauti vertinimo duomenys, kurie dažnai naudojami siekiant parodyti, kas buvo išmokta – mokymosi rezultatai. Apibendrinamajam vertinimui dažnai naudojamas galutinis įvertinimas arba pristatymas. Dažnai nėra galimybės suteikti studentams tiesioginio grįžtamojo ryšio.
- *Kiekybinis vertinimas* yra toks, kuriam galima priskirti skaitinę reikšmę. Dažnai manoma, kad tai suteikia tam tikrų įžvalgų apie vertinimo konteksto apimtį.
- *Kokybinis vertinimas* apima žodinius arba rašytinius aprašymus. Kokybiniai duomenys dažnai suteikia išsamesnių įžvalgų apie vertinimo kontekstą.
- *Tiesioginis vertinimas* reiškia faktinius įrodymus to, ko mokiniai išmoko. Ši informacija paprastai renkama vertinant mokinių darbą ir mokymosi patirtį viso kurso metu. Vertinimui gali būti naudojami rašto darbai, testai, projektai ir stebėjimas. Tiesioginis vertinimas dažniausiai yra kokybinis.
- *Netiesioginis vertinimas* reiškia, kaip mokiniai suvokia savo mokymąsi. Ko, jų manymu, išmoko per pamoką, dalyvaudami kursuose? Įsivertinimo anketos, interviu ir grupės diskusija yra įprasti būdai gauti netiesioginį įvertinimą. Netiesioginiai mokymosi pažangos įrodymai gali būti kiekybiniai arba kokybiniai.

Svarbu suprasti ir atsižvelgti į vertinimo įrankių patikimumą ir pagrįstumą. Tai gali turėti įtakos vertinimo rezultatų kokybei.

- *Patikimumas* yra susijęs su nuoseklumu, o tai reiškia, kad vertinimo įrankis turi duoti panašius rezultatus kiekvieną kartą jį naudojant, kad būtų vadinamas patikimu vertinimo įrankiu.
- *Pagrįstumas*. Vertinimo įrankis turi tiksliai matuoti tai, ką teigia matuojantis, ir atitikti numatytą vertinimo rezultatų panaudojimą, kad būtų galima jį vadinti pagrįstu vertinimo įrankiu.

Pagalvokite ir padiskutuokite:

Kokie yra kiekvieno vertinimo tipo privalumai ir trūkumai?

Daugiau informacijos:

- [*How to Assess Intercultural Competence. Darla K. Deardorff \(8 chapter\) Research Methods in Intercultural Communication – A Practical Guide.*](#)
- [*The 6 Types of Assessment \[+ How to Use Them\] | Prodigy Education \(prodigygame.com\)*](#)
- [*Assessing Intercultural Competence in Higher Education: Existing Research and Future Directions - Griffith - 2016 - ETS Research Report Series - Wiley Online Library*](#)
- [*Tools for Assessing Intercultural and Global Competence | CRLT \(umich.edu\)*](#)

Atsakykite į klausimus

1. Kokius svarbiausius dalykus reikia atsiminti vertinant tarpkultūrinę kompetenciją ir renkantis vertinimo įrankį?
2. Kaip Deardorff siūlo vertinti tarpkultūrinę kompetenciją (remiantis diagrama)?
3. Kodėl svarbu, kad pasirinktas vertinimo įrankis būtų patikimas ir pagrįstas?

Pagalvokite

- Pagalvokite apie savo patirtį, kai vertinote arba buvote vertinami mokymosi kontekste. Kuo skiriasi tarpkultūrinės kompetencijos vertinimas?
- Ar kada nors teko atlikti tarpkultūrinės kompetencijos vertinimą? Aprašykite savo patirtį: kokį vertinimo įrankį pasirinkote ir kodėl? Kaip manote, kiek jis buvo tikslus?

Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [*How to Assess Intercultural Competence. Darla K. Deardorff \(8 chapter\) Research Methods in Intercultural Communication – A Practical Guide.*](#)
- [*The 6 Types of Assessment \[+ How to Use Them\] | Prodigy Education \(prodigygame.com\)*](#)
- [*Assessing Intercultural Competence in Higher Education: Existing Research and Future Directions - Griffith - 2016 - ETS Research Report Series - Wiley Online Library*](#)
- [*Tools for Assessing Intercultural and Global Competence | CRLT \(umich.edu\)*](#)

Vaizdo įrašai:

- [*Assessing Intercultural Competence - YouTube*](#)
- [*Developing and Assessing Intercultural Competence - YouTube*](#)

Tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo įrankiai

▣ Apšilimas

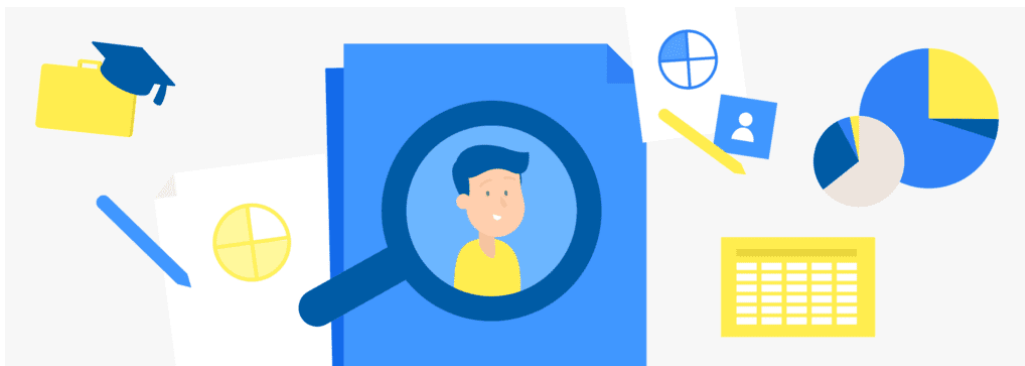
Perskaitykite šias citatas apie kultūrą ir pagalvokite, ką jos reiškia. Ar sutinkate su kuria nors jų?

„Kai keliaujate į užsienį, vietiniai mato jus kaip užsieniečių, o kai grįžtate, vietinius matote kaip užsieniečius.“ – Robert Black

„Tik juokingi kitų žmonių įsitikinimai ar papročiai mums atrodo juokingi.“ – Mokokoma Mokhonoana

▣ Mokomės

Tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo tikslas – suprasti, kokiame lygyje žmogus yra tam tikru momentu ir kokios jo žinios bei gebėjimai. Pateikiame dešimties galimų įrankių, sukurtų šiai kompetencijai vertinti, apžvalgą.

Šaltinis: <https://www.aq5.com/4-popular-employee-self-assessment-tools/>

Tarpkultūrinės plėtros inventoriūs

Tarpkultūrinės plėtros inventoriūs matuoja asmens požiūrį į kultūrinius skirtumus. Jis buvo sukurtas naudojant tarpkultūrinio jautrumo raidos modelį kaip teorinį pamatą. Šis modelis sukurtas siekiant sužinoti, kaip žmonės interpretuoja kultūrinius skirtumus. Jis seka žmogaus požiūrio į kitą kultūrą raidą šešiais etapais: trimis etnocentriniais (neigimo, gynybos, minimizavimo) ir trimis etnologiniais (priėmimo, prisitaikymo, integracijos) etapais. Kai žmogaus kultūra suvokiama kaip esminė tikrovės dalis, naudojama etnocentrinė orientacija. Tačiau kai žmogaus kultūra patiriama kitų kultūrų kontekste, pasitelkiama etnologinė orientacija. Kultūrinių skirtumų aiškinimas gali tapti aktyvia pasaulėžiūros dalimi, dėl kurios pagerėtų savo ir kitų kultūrų supratimas, sustiprėtų tarpkultūrinė kompetencija. Ankstesniuose tyrimuose tarpkultūrinės plėtros inventoriūs buvo naudojamas tarpkultūrinei kompetencijai ir jautrumui vertinti įvairiose srityse, įskaitant švietimo įstaigas, studijų užsienyje programas, sveikatos priežiūros institucijas, verslo įmones ir įvairias valdžios institucijas.

Daugiakultūrės asmenybės klausimynas

Kitas tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo įrankis yra daugiakultūrės asmenybės klausimynas. Jis buvo sukurtas siekiant įvertinti daugiakultūrį efektyvumą, nekreipiant dėmesio į bendravimo įgūdžius. Buvo nustatyti septyni aspektai svarbūs tarptautinių stažuotojų veiklai. Vėliau buvo peržiūrėta ir išleista 78 elementų ir penkių aspektų skalė, apimanti kultūrinę empatiją, atvirumą, socialinę iniciatyvą, emocinį stabilumą ir universalumą.

Arasaratnamo tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos vertinimo instrumentas

Arasaratnamas sukūrė šį instrumentą remdamasis kognityvinių, emocinių ir elgesio dimensijų, apimančių bendravimo kompetenciją, idėja. Taip pat buvo bandoma sukurti instrumentą, kuris gerai veiktų kultūriškai įvairiose grupėse. Empatija, motyvacija, požiūris į kitas kultūras ir sąveika buvo nustatyti kaip esminiai tarpkultūrinės komunikacijos kompetencijos elementai. Daugiakultūrės asmenybės klausimynas buvo pakeistas, siekiant patikrinti kultūrinę empatiją Arasaratnamo tarpkultūrinio bendravimo kompetencijos instrumente. Dalyvių patirtį lėmė tai, ar jie studijavo ar gyveno užsienyje ilgiau nei tris mėnesius, turėjo formalius tarpkultūrinio bendravimo mokymus ir artimų draugų iš kitų kultūrų. Arasaratnamas pastebėjo ryšį tarp įsitraukimo į sąveiką ir kultūrinės empatijos, taip pat tarp įsitraukimo į sąveiką ir požiūrio į kitas kultūras. Tyrimas atskleidė ryšį tarp kultūrinės empatijos ir požiūrio į kitas kultūras, taip pat ryšį tarp požiūrio į kitas kultūras ir patirties bei motyvacijos, TBK ir įsitraukimo į sąveiką, TBK ir motyvacijos bei TBK ir empatijos.

Tarpkultūrinio prisitaikymo potencialo skalė

Tarpkultūrinio prisitaikymo potencialo skalė tai įrankis, kuriuo vertinamas žmogaus gebėjimas prisitaikyti prie svetimos kultūros. Emocijų valdymas, universalumas, atvirumas ir kritinis mąstymas yra keturios kategorijos, kurių reikia tarpkultūriniam prisitaikymui.

Bendravimo akultūracija, neapibrėžtumo valdymas ir kultūrinis mokymasis gali būti naudojami tarpkultūriniam prisitaikymui įvertinti. Tiesą sakant, tikrasis žmonių prisitaikymas gali turėti ir teigiamų, ir neigiamų pasekmių. Kita vertus, individų prisitaikymas reiškia jų gebėjimą susidoroti su gyvenimo iššūkiais gyvenant kitoje kultūroje. Asmeninės savybės taip pat turi įtakos gebėjimui prisitaikyti.

Tarpkultūrinio prisitaikymo aprašas

Tarpkultūrinio prisitaikymo aprašu vertinamas asmens pasirengimas bendrauti su žmonėmis iš kitų kultūrų ir gebėjimas prisitaikyti prie kitų kultūrų. Aprašas padeda suprasti požymius, gerinančius tarpkultūrinį efektyvumą. Aprašą sudaro keturios kategorijos: emocinis atsparumas, suvokimo aštrumas, lankstumas ir atvirumas bei asmeninė autonomija. Šis vertinimo įrankis buvo naudotas skatinti kultūrinį supratimą klasėje, kasdieniame gyvenime, mokinių reikaluose ir mokyklos bendruomenėse, pramonės įmonėse ir kitur.

Kultūrinio šoko aprašas

Kultūrinio šoko aprašas yra skalė, pagal kurią vertinamas tarpkultūrinis jautrumas matuojant tam tikras žmogaus savybes. Žmonės vis dažniau susiduria su įvairiomis kultūrinio šoko formomis nepažįstamoje kultūrinėje aplinkoje, nes bendruomenės tampa daugiakultūriškesnės. Kultūrinį šoką sukelia daugybė veiksnių, įskaitant ankstesnį kontaktą su kitomis kultūromis ir tarpkultūrinį prisitaikymą, skirtumo tarp savo ir priimančiosios kultūros laipsnį, pasirengimo lygį, socialinės paramos tinklus ir individualias psichines savybes. Kultūrinio šoko aprašas yra įsivertinimui skirtas įrankis, numatantis, kaip sunku bus susidoroti su kultūrinio šoku. Vertinama asmenų sąveika su žmonėmis iš kitų šalių, įskaitant kalbinius įgūdžius, atvirumą naujoms idėjoms ir vertybėms bei su kultūra susijusias žinias.

Tarpkultūrinio jautrumo aprašas

Tarpkultūrinio jautrumo aprašas yra svarbus tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo elementas. Tarpkultūrinis jautrumas reiškia asmens gebėjimą reaguoti, suprasti ir atsižvelgti į kultūrinius skirtumus. Svarbu tai, kad didesnis kultūrinis jautrumas yra susijęs su didesne tikimybe ugdyti tarpkultūrinę kompetenciją. Šis aprašas yra vertinga priemonė, leidžianti tirti žmonių supratimą apie elgesį: bendravimą su žmonėmis, kurie orientuoti į individualistinę, o ne kolektyvistinę mąstyseną, atvirumą kultūriniais skirtumams tarpkultūrinėje sąveikoje ir lankstumą priimant nepažįstamus veikimo būdus, atspindinčius kitų žmonių kultūras ir normas.

Tarpkultūrinio jautrumo aprašu vertinamas asmens gebėjimas sėkmingai keisti savo veiksmus kultūriškai priimtinu būdu pereinant iš vienos kultūros į kitą. Tai reiškia, kad kuo individas yra kultūriškai jautresnis, tuo didesnė tikimybė, kad jis sugebės keisti savo elgesį kitoje kultūroje.

Trumpai apie kelis kitus įrankius:

- **Tarpkultūrinės kompetencijos profiliuotojas:** daugiafunkcis instrumentas, vertinantis asmens kvalifikaciją atlikti užduotis užsienyje. Juo siekiama apibūdinti ir išmatuoti mąstymo būdus, jautrumą, intelektinius gebėjimus, kurie gali padėti tam tikru būdu formuoti tarpkultūrinę kompetenciją.
- **Tarpkultūrinio pasirengimo patikra:** įvertina asmens gebėjimą užmegzti ir palaikyti veiksmingus darbo santykius su žmonėmis iš įvairių kultūrų. Vertinami šie šeši aspektai: tarpkultūrinis jautrumas, tarpkultūrinis bendravimas, tarpkultūrinių santykių kūrimas, konfliktų valdymas, lyderystė ir tolerancija neapibrėžtumui.
- **Tarpkultūrinės kompetencijos klausimynas:** apima keturias tarpkultūrinės kompetencijos kategorijas: tarpasmeninio bendravimo įgūdžius, darbą komandoje, tarpkultūrinį neapibrėžtumą, tarpkultūrinę empatiją.

Daugiau informacijos:

- [Intercultural Competence Assessment: What Are Its Key Dimensions Across Assessment Tools? \(qvsu.edu\)](https://www.slideshare.net/KatieEnglishTutoring/mega-goals-culture-shock)

CULTURE
SHOCK.

Šaltinis: <https://www.slideshare.net/KatieEnglishTutoring/mega-goals-culture-shock>

- [The Intercultural Development Inventory® \(IDI®\) | Intercultural Development Inventory | IDI, LLC \(idiinventory.com\)](https://idiinventory.com)
- ["Exploring and Assessing Intercultural Competence" by Alvino Fantini and Aqeel Tirmizi \(sit.edu\)](https://sit.edu)
- [CCAI: Cross-Cultural Adaptability Inventory \(ccaiaassess.com\)](https://ccaiaassess.com)
- [Tools for Assessing Intercultural and Global Competence | CRLT \(umich.edu\)](https://umich.edu)

▣ Atsakykite į klausimus

1. Kuo skiriasi minėti vertinimo įrankiai ir ką kiekvienas jų matuoja?
2. Kokie veiksniai matuojami norint numatyti kultūrinį šoką?
3. Kas yra tarpkultūrinis jautrumas?

▣ Pagalvokite

- Ar kada nors naudojote šiuos ar kitus tarpkultūrinės kompetencijos vertinimo įrankius? Ar manote, kad rezultatai atspindėjo tikrąją situaciją? Kokie buvo tų instrumentų privalumai ir trūkumai?
- Ar teikiate pirmenybę kuriam nors iš aprašytų vertinimo įrankių? Jei taip, kodėl?

▣ Sužinokite daugiau

Nuorodos į visus minėtus šaltinius ir papildomą medžiagą:

- [Intercultural Competence Assessment: What Are Its Key Dimensions Across Assessment Tools? \(qvsu.edu\)](https://qvsu.edu)
- [The Intercultural Development Inventory® \(IDI®\) | Intercultural Development Inventory | IDI, LLC \(idiinventory.com\)](https://idiinventory.com)
- ["Exploring and Assessing Intercultural Competence" by Alvino Fantini and Aqeel Tirmizi \(sit.edu\)](https://sit.edu)
- [CCAI: Cross-Cultural Adaptability Inventory \(ccaiaassess.com\)](https://ccaiaassess.com)
- [Tools for Assessing Intercultural and Global Competence | CRLT \(umich.edu\)](https://umich.edu)

Vaizdo įrašai:

- [Why we need to embrace culture shock | Kristofer Gilmour | TEDxTownsville - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...)
- [Developmental Model of Intercultural Sensitivity - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...)
- [Intercultural Sensitivity - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...)

▣ Klausimai įsivertinti

1. Kokius tris dalykus išmokote šiame skyriuje?
2. Ką darėte, kai buvo sunku suprasti naują koncepciją?
3. Kas jums buvo lengva šiame skyriuje?
4. Kas jums buvo sunkiausia mokantis šio skyriaus medžiagą?
5. Kokį vieną dalyką padarėte tikrai gerai mokydami šio skyriaus medžiagą?
6. Ką reikia tobulinti? Kaip tai darysite?

